

D. Beheersen van incidenten en noodsituaties.

Inhoud:

- **D.01 Ongevallen.**
  - D.01 – 01 Hoe handelt u bij ongevallen
  - D.01 - -02 Registratie van ongevallen
  - D.01 - -03 - Handelend optreden bij incidenten en (bijna) ongevallen.

- **D.02 Noodsituaties.**

Als u een onveilige situatie aantreft, dan is het wegnemen van (de oorzaak van) die onveilige situatie het eerste dat u doet. Wellicht kunt u de onveilige situatie afschermen of beveiligen. Waarschuw anderen en/of schakel ze in om de risico's te verkleinen of weg te nemen.

Iedereen die werkzaam is, moet er zich bewust van zijn, dat er altijd iets onverwachts kan gebeuren, met mogelijk ongewenste effecten. Melding en registratie van alle gevaarlijke handelingen en/of situaties voorkomt misschien ongelukken, door bijvoorbeeld een verouderde machine te vervangen, de ruimte te luchten, etc..

- **D.01 Ongevallen.**

D.01 – 01 Hoe handelt u bij ongevallen

Ongevallen, zowel met als zonder letsel, moeten direct gemeld worden. Ook bijna ongevallen moeten bij de direct leidinggevende worden gemeld. Zo kunnen misschien in de toekomst, ongevallen worden voorkomen.

Ongeval zonder ernstig letsel

Een ongeval zonder ernstig letsel moet worden gemeld bij de direct leidinggevende. Het slachtoffer wordt begeleid naar de medische dienst en er moeten maatregelen worden genomen, om herhaling te voorkomen.

Ongeval met ernstig letsel

Bij een ongeval met ernstig letsel moet professionele hulp worden ingeschakeld. De direct leidinggevende wordt gewaarschuwd. Bel het interne alarmnummer of **112** en geef zo duidelijk mogelijk door:

- Uw naam en de afdeling.
- De plaats van het ongeval.
- Aard van de verwondingen.
- Aantal slachtoffers.
- De plaats waar de ambulance kan komen.

Wacht tot de ambulance gearriveerd is en geef het ambulancepersoneel de nodige informatie. Verander zo weinig mogelijk aan de plaats van het ongeluk.

Soms zal ook de Bedrijfshulpverlening (BHV) ingeschakeld worden. Een bedrijfshulpverlener weet hoe levensreddende handelingen te verrichten. Ook ontruimen zij de werkomgeving en melden zij de calamiteit bij de betrokken hulpverlenende diensten, zowel in- als extern.

D.01 - -02 Registratie van ongevallen

Alle (bijna) ongevallen worden geregistreerd. Hier zijn standaardformulieren voor ontwikkeld, die meestal door de direct leidinggevende of de Arbo medewerker worden ingevuld. Het formulier kan ook gebruikt worden om milieu-incidenten te beschrijven. Het formulier bevat vragen over de toedracht van het ongeval of het incident. Het registreren van bijna ongevallen kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van ongevallen, in de toekomst.

D.01 - -03 - Handelend optreden bij incidenten en (bijna) ongevallen.

Zie je dat iemand onveilig bezig is, dan moet je voorkomen dat het misgaat. Je pakt onveilig handelen als volgt aan:

- Meld het aan de leidinggevende.
- Stop de onveilige handeling of laat deze stoppen.

Zie je een onveilige situatie, dan pak je dit als volgt aan:

- Meld het bij de leidinggevende.
- Neem de oorzaak van het gevaar weg, scherm het gevaar af of beveilig de situatie.
- Waarschuw de mensen die risico lopen en schakel zo nodig anderen in om je te helpen.

Bij incidenten en bijna -ongevallen:

- Neem direct maatregelen (situaties markeren/handeling (laten) stoppen).
- Meld het bij de leidinggevende.

Bij ongevallen:

- Meld het ongeval bij de leidinggevende.
- Begeleid het slachtoffer naar de medische dienst (of alameer zo nodig de BHV 'er of de arts).
- Neem direct maatregelen om herhaling te voorkomen.
- Volg de interne instructies op.

Om herhaling van ongevallen te voorkomen, is allereerst - afhankelijk van het soort ongeval - onmiddellijk handelen, noodzakelijk. Zeker als herhaling op korte termijn mogelijk is. Daarna moet je het ongeval melden. Dan wordt het geregistreerd en onderzocht. Daarop volgt een actieplan.

- **D.02 Noodsituaties.**

Vorbereiding op noodsituaties

Inleiding:

Tijdens het dagelijkse werk kunnen er, ondanks allerlei maatregelen om risico's te beperken, dingen misgaan. Er gebeuren helaas nog steeds ongevallen en bijna -ongevallen. Vaak is de mens daar de oorzaak van, doordat hij onveilig handelt of doordat hij een onveilige situatie heeft doen ontstaan. Het kan ook zijn dat weersomstandigheden of andere externe oorzaken de veiligheid in gevaar brengen. Als er zeer ernstige of grootschalige gevolgen (dreigen te) ontstaan, spreken we van een noodsituatie. Dit hoofdstuk handelt over noodsituaties, de beheersing en bestrijding ervan en over evacuatie van de plaats waar de noodsituatie zich voordoet.

Inhoud.

- D.02 – 01   Noodsituaties.
- D.02 - 02   Beheersing en bestrijding van noodsituaties
- D.02 - 03   Bedrijfshulpverlening (BHV)
- D.02 - 04   Evacuatie

- **D.02 – 01   Noodsituaties**

Een noodsituatie is of wordt veroorzaakt door:

- een ongeval met letsel;
- een brand;
- (vrijkomende) vloeistoffen;
- explosie (gas en stof);
- brandbare en/of giftige gaswolk, ongecontroleerd ontsnappende gassen; biologische agentia (dat zijn bacteriën, virussen of andere levende organismen die een gevaar voor de gezondheid vormen);
- radioactieve straling.

Een noodsituatie kan rampzalige gevolgen hebben. Die gevolgen kunnen zich uitstrekken tot de wijde omgeving van een bedrijf.

- **D.02 - 02   Beheersing en bestrijding van noodsituaties**

Bedrijven maken interne noodplannen, ze beschikken over noodvoorzieningen en ze zijn verplicht om een goede bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV) te hebben. In de volgende twee paragrafen worden deze zaken kort beschreven.

Bedrijfsnoodplan en noodvoorzieningen

Een bedrijfs (intern) noodplan is een beschrijving van maatregelen en voorzieningen die een bedrijf heeft voorbereid voor het geval zich er noodsituaties voordoen. Het doel van een bedrijfsnood plan is het beperken van de effecten van mogelijke noodsituaties. Operationele medewerkers en tijdelijke werknemers moeten daarover informatie ontvangen bij het betreden van het bedrijfsterrein. Die informatie gaat over het evacuatieplan, de interventie (=hoe er bij een noodsituatie wordt ingegrepen) en de manier van melden:

Het evacuatieplan:

- plattegrond bedrijfsterrein;
- waarschuwingsmiddelen;
- alarm;
- oefeningen.

De interventie:

- locatie beschikbare hulpmiddelen;
- eerste hulp;
- wegnemen van de oorzaak.

Het melden:

- melden ongevallen of noodsituaties;
- waarschuw hulpdiensten.

Om adequaat te kunnen reageren op noodsituaties beschikt een bedrijf over noodvoorzieningen, (nood-)faciliteiten en mensen. In het geval dat noodvoorzieningen en menskracht in het bedrijf onvoldoende zijn, bijvoorbeeld bij een grootschalige noodsituatie, kan er een beroep worden gedaan op andere organisaties. Het geheel valt onder de noemer 'beschikbare hulpbronnen'. Dat wordt niet pas bedacht op het moment dat er zich een ramp of noodsituatie voordoet. Het is goed voorbereid;

er zijn afspraken en er wordt geoefend. Oefening en opleiding ten aanzien van het bedrijfsnoodplan dient om het personeel voor te bereiden op noodsituaties, maar ook om te testen of dat voldoende het geval is. Bovendien is een oefening een test van het bedrijf - (intern) noodplan zelf.

- **D.02 - 03   Bedrijfshulpverlening (BHV)**

Ieder bedrijf en iedere instelling moet bedrijfshulpverlening organiseren. Het moet zorgen dat er een adequate bedrijfshulpverlening in het bedrijf is gewaarborgd. Dat betekent dat er BHV 'ers zijn aangewezen, die goed zijn opgeleid voor hun taken (vereist). De taken van de bedrijfshulpverlening zijn als volgt vastgesteld:

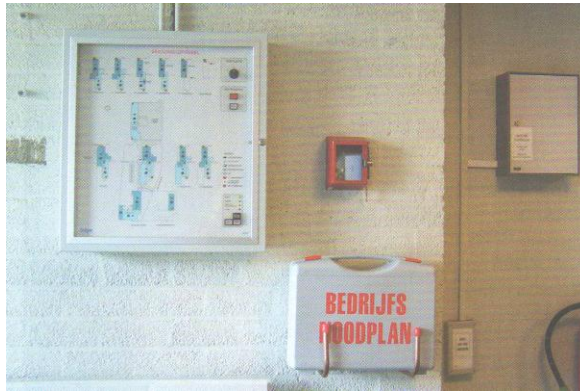
- verlenen van eerste hulp;
- bestrijden van beginnende brand;
- in noodsituaties evacueren van werknemers en andere personen die zich in het bedrijf bevinden.

Om de eerstgenoemde taak goed uit te kunnen voeren, geldt dat EHBO -middelen steeds ter beschikking moeten zijn. Uiteraard zijn voldoende bedrijfshulpverleners ook opgeleid voor deze eerste hulptaak.

Vervolgens moet er snel en adequaat worden gehandeld om de zaak onder controle te krijgen. Uiteindelijk zal de noodsituatie worden beëindigd op het moment dat men zeker weet dat het gevaar geweken is. De beheersing en bestrijding is onder te verdelen in de volgende fasen:

- eerste melding;
- handelingen en maatregelen;
- beëindiging.

De eerste melding is in de meeste gevallen een telefoontje van een persoon die in een vroeg stadium op de hoogte is van de dreiging. Dat is bijvoorbeeld een ooggetuige van het incident dat de noodsituatie veroorzaakte. De eerste melding kan worden gedaan op een intern noodnummer of via het nationale noodnummer 112. Het is daarbij belangrijk dat de melder de juiste informatie doorgeeft, zodat er actie kan worden ondernomen. In alle gevallen zal het zeer belangrijk zijn dat de plaats van het incident of de ramp correct wordt doorgegeven en dat duidelijk wordt gemaakt om wat voor situatie het gaat, zodat de juiste hulpdiensten worden ingeschakeld. De acties die als gevolg van deze melding ontplooid zullen worden, zijn in hoge mate afhankelijk van de inhoud van de melding. De handelingen en maatregelen zijn afgestemd op de noodsituatie. Het kan bijvoorbeeld nodig zijn om omwonenden via de media op de hoogte te stellen, om te evacueren of om diverse hulpdiensten in te schakelen. Er kan bij grootschalige noodsituaties zelfs een crisisteam worden samengesteld en een coördinatiecentrum worden ingericht. Deze acties worden niet pas op het moment van de noodsituatie bedacht. Er zijn al noodplannen en scenario's voor nagenoeg alle denkbare rampen en draaiboeken en organisatiestructuren beschikbaar. De beëindiging van een noodsituatie is ook tevoren goed doorgedacht: er is vastgelegd wie gemachtigd is/zijn om de noodsituatie als beëindigd te verklaren en ook op welke wijze de beëindiging kenbaar wordt gemaakt.

- **D.02 - 04   Evacuatie**

Als werknemers binnen een bedrijf of op een bedrijfsterrein werken, zullen zij op de hoogte zijn van het bedrijfsnoodplan. Er zijn in ieder geval instructies met betrekking tot evacuatie en er zijn bepaalde handelingen voorgeschreven zodra er een evacuatiesignaal wordt gegeven. Bij het klinken van het evacuatiesignaal (ontruimingsalarm) moet iedereen:

- onmiddellijk het werk onderbreken en externe communicatie (zoals telefoonverkeer) stoppen;
- instructies van de opdrachtgever volgen;
- zich naar de evacuatieplaats begeven, conform het evacuatieplan;
- geen liften gebruiken;
- evacueren dwars op de windrichting;
- zich melden bij aankomst op de evacuatieplaats.

Werknemers moeten zich voordat ze de eerste keer op een bepaalde plaats aan het werk gaan altijd op de hoogte hebben gesteld van de evacuatieplaats(en) (= verzamelplaats) en van de evacuatiemogelijkheden. In een noodsituatie weten ze dan wat zij moeten doen. Er wordt van werknemers verwacht dat ze zich op de hoogte stellen van de instructies van de opdrachtgever. Meestal is dat de eigenaar van het terrein, en deze heeft van tevoren voorzieningen getroffen om mogelijke noodsituaties het hoofd te kunnen bieden. Het volgen van richtlijnen, instructies en aanwijzingen van de bedrijfshulpverlening en hulpverleningsdiensten draagt bij aan een zo overzichtelijk mogelijk verloop van de gebeurtenissen en helpt om een noodsituatie snel onder controle te krijgen. Minimaal een keer per jaar moet het evacueren worden geoefend. Iedereen is verplicht om aan deze oefeningen deel te nemen. Minimaal een keer per jaar moet het evacueren worden geoefend. Iedereen is verplicht om aan deze oefeningen deel te nemen. Dat geldt ook voor de aannemers of andere werknemers die op het terrein van een opdrachtgever aan het werk zijn.

Beheersing en bestrijding

Voor de bestrijding van noodsituaties is er een noodplan. Dat is de basis om noodsituaties het hoofd te kunnen bieden.

Draaiboek

Tijdens de noodsituatie moet volgens een draaiboek worden gehandeld, om effectief te kunnen optreden.

In een noodsituatie worden de volgende fasen onderscheiden:

- eerste melding;
- handelingen en maatregelen;
- beëindigen van de noodsituatie.

De eerste melding is het eerste signaal dat er een noodsituatie is. In het draaiboek moet staan op welke manieren de noodsituatie gemeld kan worden, welke informatie nodig is en wat de daaropvolgende acties zijn die ervoor moeten zorgen, dat de hulpverlening start.

Met de **handelingen en maatregelen** wordt bedoeld; de beschrijving van wat er moet worden gedaan, nadat de noodsituatie is gemeld. Dat betreft dus de manier(en) van feitelijke hulpverlening. **Beëindigen van de noodsituatie** geeft duidelijkheid dat de situatie veilig is verklaard en werknemers weer aan het werk kunnen. In het draaiboek staat wie gemachtigd is/zijn om de noodsituatie als beëindigd te verklaren en hoe dat kenbaar wordt gemaakt.

Evacuatie

Eén van de maatregelen die bij een noodsituatie nodig kan zijn is de evacuatie, het overbrengen van mensen van een bedreigde plaats, naar een veilige plaats.

Een werknemer die op het terrein van een opdrachtgever werkt, moet weten wat te doen bij een alarm en dient te weten wat de evacuatie-instructies inhouden.

Alarm

Zodra je het alamsignaal krijgt, moet je:

- onmiddellijk het werk onderbreken;
- niet naar buiten bellen;
- instructies van de opdrachtgever opvolgen;
- naar de verzamelplaats gaan, volgens het evacuatieplan;
- geen liften gebruiken.

Instructies voor evacuatie

Om de evacuatie snel en beheerst te laten verlopen, moet je, je vooraf op de hoogte te stellen van:

- ✓ de evacuatie(verzamel)plaats(en);
- ✓ de evacuatiemogelijkheden/vluchtroute;
- ✓ de instructies van de opdrachtgever.

Als er een evacuatie plaatsvindt, moet je bij aankomst op de **verzamelplaats** direct je aanwezigheid melden.

Samenvatting.

Noodsituaties kunnen worden veroorzaakt door ongevallen, brand, vloeistoffen, een explosie, gaslek, vrijkomende biologische agentia of straling. Een noodsituatie kent fasen: eerste melding, handelingen en maatregelen en de beëindiging. Werknemers moeten weten wat te doen bij alarm en evacuatie. Zij kennen de instructies van de opdrachtgever. Bedrijven hebben een bedrijfsnoodplan dat moet worden geoefend en er zijn beschikbare hulpbronnen om een noodsituatie het hoofd te bieden. Verder is het hebben van een adequate en goed opgeleide BHV -organisatie verplicht.

Noodsituaties zijn bedreigende situaties, die worden of zijn veroorzaakt door ongevallen met letsel, brand, vloeistoffen, explosie van gas, damp of brandbare stof, ongecontroleerde ontsnapping van giftig gas, biologische reagentia of radioactieve straling, een bommelding. Maar er kan ook sprake zijn van een noodsituatie door noodweer, natuurrampen, sociale onrust, (dreiging van) terroristische aanslag, verlies van ondersteunde nutsvoorzieningen als gas, water en elektriciteit (utilities).